

SAMVAD E-JOURNAL

ISSN (Online) : 2583-8334

(International Peer-Reviewed Refereed Journal)

Volume 1, Issue-3, July to September : 2023

Published by Rangmati Publication

<http://www.rangmatipublication.com/>

HEALTH ECONOMICS - Review

J S Vadher

Abstract : (સારાંશ)

Health Economics (આરોગ્યનું અર્થશાસ્ત્ર) પુસ્તક કુલ ૧૪ પ્રકરણોમાં વિભાજિત થયેલ છે. આ પુસ્તક વિસ્તા પ્રકાશન, જયપુર દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે. આરોગ્યનું અર્થશાસ્ત્ર એ અર્થશાસ્ત્ર વિષયની એક શાખા છે. જે એકમ લક્ષી અર્થશાસ્ત્ર અને કલ્યાણના શાસ્ત્ર સાથે જોડાયેલ છે. વર્તમાન સમયમાં લોકો આરોગ્યને વધુ મહત્વ આપતા થયા છે. અને સાથે સાથે સંશોધનમાં પણ આ વિષય વધુ લાક્ષ્ણિક બન્યો છે. ત્યારે આ પ્રકારનું પુસ્તક ઉપયોગી પુસ્તક થઈ શકે.

લેખકે આરોગ્યક્ષેત્ર અને અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો અને ખ્યાલોનો ઉપયોગ આરોગ્ય માટે કેવીરીતે મહત્વનો છે. તેની ચર્ચા કરી છે. લેખકે આરોગ્ય અર્થશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર, હેલ્થકેર માંગ, ખર્ચ મહત્તમી કરણ વિશ્લેષણ, ખર્ચ-લાભ વિશ્લેષણ, ખર્ચ- ઉપયોગીતા વિશ્લેષણ વગેરે અંગે વિસ્તૃત સમજૂતી આપી છે. હેલ્થકેર બજારની સમતુલા અને હેલ્થકેર બજારના મુખ્ય પાંચ પ્રકારો જેવા કે, હેલ્થકેર નાણાકીય બજાર, ડોક્ટર અને નર્સનું સેવા બજાર, સંસ્થાકીય સેવા બજાર, સાધન બજાર, વ્યવસાયિક શિક્ષણ બજારનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. પુસ્તકમાં આરોગ્યના નિર્ધારકોની સમજૂતી આપવામાં આવી છે. જેમાં વિશ્વ આરોગ્ય સંગઠનના માપદંડોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવેલ છે. આરોગ્યના માપદંડો તરીકે અહીં સામાજિક આર્થિક વાતાવરણ, ભૌતિક પર્યાવરણ, વ્યક્તિગત લક્ષણો, આવક અને સામાજિક દરજ્જો, સામાજિક સપોર્ટ નેટવર્ક, શિક્ષણ અને કેળવણી, રોજગારી, સામાજિક વાતાવરણ, આરોગ્ય સુવિધાઓ, બાળ ઉછેર, સંસ્કૃતિ વગેરે અંગે ચર્ચા કરી છે.

Keywords : આરોગ્યનું અર્થશાસ્ત્ર, બજાર, હેલ્થકેર, આરોગ્ય, તબીબી સેવાઓ

About the Author (લેખક વિશે)

ડો. તુષાર આર. હાથીએ પોતાના કેરિયરની શરૂઆત ૧૯૭૩ થી માધ્યમિક શાળાના શિક્ષક તરીકે કરી હતી. તેઓ ૧૯૮૨માં અર્થશાસ્ત્ર અને મેનેજમેન્ટ વિષયના લેક્ચરર તરીકે કોલેજમાં જોડાયા અને ૨૦૦૫માં તેઓ કોલેજના આચાર્ય બન્યા. ૨૦૦૮માં ડો. હાથી શ્રી ક્રાંતિગુરુ શ્યામજીકૃષ્ણ વર્મા કચ્છ યુનિવર્સિટીના અર્થશાસ્ત્ર વિભાગમાં એસોસિએટ પ્રોફેસર તરીકે જોડાયા અને ત્યારબાદ ત્યાંના વિભાગાધ્યક્ષ તરીકે પણ રહ્યા. કચ્છ યુનિવર્સિટીમાં તેવો વિવિધ હોદ્દાઓ પર કાર્યરત રહ્યા હતા. અને કચ્છ યુનિવર્સિટીના કુલપતિ તરીકે પણ તેઓ કાર્યરત રહ્યા હતા. ગુજરાત રાજ્ય અર્થશાસ્ત્ર મંડળના તેઓ સક્રિય કાર્યકર હતા અને યુવા અધ્યાપકો માટે હંમેશા પ્રેરણાસ્ત્રોત રહ્યા હતા. તા. ૧૫ એપ્રિલ ૨૦૨૧માં તેમનું નિધન થયું હતું.

Book Name : Health Economics

Author : Dr. Tushar R. Hathi

Language : English

Publication Date : Year 2013

Media Type : Hard Cover and CDROM

Pages : 248

Price : Rs. 1050

હેલ્થકેર :

લેખક હેલ્થકેરને સતત ચાલતી પ્રક્રિયા તરીકે ઓળખાવે છે. આરોગ્યમાં સાયન્સનો ફાળો, જાહેર આરોગ્ય સેવાઓનો ફાળો, સ્વ સંભાળ વ્યૂહરચના, હેલ્થકેર વહેંચણી, હેલ્થકેર વસ્તુઓ અને સેવાઓની ઉપલબ્ધતા વગેરેને હેલ્થકેર માટે મહત્વના પરિબલો તરીકે ગણી શકાય.

જીવન અને આરોગ્યનું આર્થિક મૂલ્યાંકન :

વ્યક્તિના સમગ્ર જીવનને માનવ મૂકી તેનું આર્થિક આંકડાકીય મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે. અહીં જીવનનું મહત્વ અને તેમાં આર્થિક ખર્ચાલોનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરવામાં આવે છે તે અંગે ચર્ચા કરવામાં આવેલ છે. જીવનનું આંકડાકીય મૂલ્ય કેવી રીતે નક્કી કરવામાં આવે છે તેની સમજૂતી જોવા મળે છે. જે ધ્યાન આકર્ષક છે. અમેરિકા દ્વારા કરવામાં આવેલા જીવનના મૂલ્યનાં આંકડાઓ ટાંકતા લેખક કહે છે કે, અમેરિકામાં આરોગ્યપ્રદ જીવનના એક વર્ષનું મૂલ્ય ૫૦૦૦૦ ડોલર આકવામાં આવેલ છે. અહીં સામાજિક ખર્ચને પણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવેલ છે જે આયુષ્ય પર અસર જન્માવે છે. અહીં આર્થિક મૂલ્યાંકન શામાટે જરૂરી છે અને તે કેવી રીતે આંકી શકાય તે સમગ્ર સમજૂતી રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

આરોગ્ય ઉત્પાદકો તરીકે વ્યક્તિઓ

લેખક અહીં નોંધે છે કે, જીવનમાં આરોગ્ય એ જ બધું નથી પરંતુ આરોગ્ય વગરનું જીવન પણ બરાબર છે. આરોગ્ય એ ખુબ મુલ્યવાન સંપત્તિ છે. વ્યક્તિનું આરોગ્ય એ વ્યક્તિની કાર્યક્ષમતા, જીવનમાં આવતા પડકારો સામે લડવાની શક્તિ વગેરે પર અસર કરે છે. અહીં આરોગ્યમાં શારીરિક અને માનસિક બન્ને રીતે વ્યક્તિ સ્વસ્થ હોય તો તે આરોગ્યપ્રદ છે તેમ કહી શકાય. વ્યક્તિનું હકારાત્મક વલણ અને અન્યને સહકાર આપવાની ભાવના મહત્વના પરિબલો છે. વ્યક્તિએ સારા આરોગ્ય માટે હંમેશા તત્પર રહેવું જોઈએ પોતાની આદતો તે રીતે નક્કી કરવી જોઈએ. લેખકે અહીં ગ્રોસમેન મોડેલની ચર્ચા કરી છે. ગ્રોસમેન આરોગ્ય માટે આરોગ્ય ઉત્પાદકોનો ફાળો, ઉંમર, શિક્ષણ, જીવન પ્રયત્ન વેતનો, વગેરે બાબતોનો ઉલ્લેખ કરે છે.

આરોગ્ય સંભાળની આર્થિક માંગ

અર્થશાસ્ત્રમાં માંગનો ખ્યાલ પાયાનો ખ્યાલ છે. જેનો આરોગ્યના અર્થશાસ્ત્રમાં ઉપયોગ કરી શક્ય છે. આરોગ્ય ક્ષેત્રે વસ્તુઓ અને સેવાઓની કિંમતો ઉચી હોવાથી તેની માંગ ઓછી જોવા મળે છે. માટે આરોગ્ય સેવાઓ અને વસ્તુઓ જેવી કે લેબોરેટરી ફી, ડોકરની ફી, ખાનગી રૂમના ભાડા, દવાઓની કિંમતો વગેરે લોકોને પરવડે તે કિંમતે ઉપલબ્ધ બને તે ખુબ જરૂરી છે.

આરોગ્ય ઉત્પાદનના પ્રયોગ મૂલક અધ્યયન

દવાઓ અંગેના અભ્યાસો, મૃત્યુદર, માનવ વિકાસ, બાળ મૃત્યુદર, વગેરે અંગે થયેલા અભ્યાસોની આંકડાકીય માહિતી સાથે અહીં રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

આરોગ્ય વસ્તુઓ, બજારની નિષ્ફળતા અને ન્યાય

અહીં આરોગ્ય વસ્તુઓ જેવી કે, ફિટનેસ ઉત્પાદનો, એલર્જી ટેસ્ટ કીટ, હવાની ગુણવત્તા અંગેના ઉત્પાદનો અને અન્ય આરોગ્ય સપોર્ટ ઉત્પાદનો જે બજારમાં ઉપલબ્ધ છે. અહીં લેખક વિવિધ બજાર સ્વરૂપો અંગે ચર્ચા કરે છે. અને આરોગ્ય વર્ધક વસ્તુમાં બજાર કેવી રીતે નિષ્ફળ ગયું છે તે સમજાવે છે. સાથે સાથે ન્યાય અંગે પણ સમજૂતી આપવામાં આવેલ છે.

આરોગ્ય વીમો

આરોગ્ય વિમાની સેવાઓ અને તેના વિવિધ પ્રકરો, આરોગ્ય વીમાનું બજાર વગેરે અંગે વિસ્તૃત ચર્ચા કરવામાં આવેલ છે. અહીં વિવિધ દેશો જેવ કે, ઓસ્ટ્રેલીયા, કેનેડા, ફ્રાંચ, જર્મની, જાપાન, નેધરલેન્ડ, યુ.કે., અમેરિકા વગેરેમાં આરોગ્ય વીમા અંગેની સુવિધાઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલ છે.

તબીબી સેવાઓના સપ્લાયર્સ તરીકે ચિકિત્સક (ડોક્ટર)

ડોક્ટર અને દર્દીઓના સંબંધો એ હેલ્થકેર માટે મહત્વના હોય છે. અહીં પુરવઠા પ્રેરિત માંગ અંગે લેખક વિસ્તૃત ચર્ચા કરે છે. લેખક જણાવે છે કે, આરોગ્ય ક્ષેત્રે પુરવઠા ઉત્પાદન થયા બાદ તેના માટે માંગ ઉભી કરવામાં આવે છે. જેના માટે ચિકિત્સકનો મહત્વનો રોલ હોય છે. તે દર્દીને આ અંગે પ્રેરિત કરે છે. અને દર્દી આપેલી કિંમતે વધુ માંગ કરે છે. જેથી દર્દીની માંગ રેખા જમણી બાજુ ઉપર તરફ જાય છે. એટલે કે, માંગ વધે છે.

હોસ્પિટલ સેવાઓ અને કાર્યક્ષમતા

અહીં લેખક આયર્લેન્ડમાં આરોગ્ય સેવાઓની વિસ્તૃત માહિતી આપે છે. આરોગ્ય સેવાઓમાં તેઓ હોસ્પિટલના પ્રકારો અને હોસ્પિટલોનું માળખું તથા કાર્યક્ષમતા પર ચર્ચા કરવામાં આવેલ છે. અહીં લેખક ખર્ચ-અસરકારકતા અંગે પણ ચર્ચા કરવામાં આવી છે.

યુકવણી પ્રદાતાઓ

લોકો મૃત્યુ પામે છે અને આરોગ્ય સાંભળના ખર્ચમાં વધારો થાય છે કારણ કે ઘણી યોજનાઓ અને પ્રદાતાઓ સાંભળના સ્થાપિત ધોરણોનું પાલન કરવામાં અને જાણ કરવામાં નિષ્ફળ જતા હોય છે. અહીં લેખક પારદર્શિતા પર ભાર આપે છે. એટલેકે યુકવણી પ્રદાતાઓ દ્વારા પારદર્શિતા જાળવવાથી આરોગ્ય અને જીવન બચાવી શકાય છે. અહીં ખરીદારની જવાબદારીઓ પણ નક્કી કરવામાં આવે છે.

ફાર્માસ્યુટિકલ્સનું બજાર

ફાર્માસ્યુટિકલ કંપનીઓનો ઇતિહાસ આપવામાં આવ્યો છે અને જેનરિક તથા બ્રાડ ફાર્માસ્યુટિકલ્સ અને ચર્ચા કરવામાં આવેલ છે. લેખક અહીં ફાર્માસ્યુટિકલ ફોડ અંગે પણ ધ્યાન દોરે છે.

આરોગ્ય સંભાળ સિસ્ટમ માટે ભવિષ્યના પડકારો

અહીં આરોગ્ય પાછળના ખર્ચ અંગેનો પડકાર, વસ્તીના વલણો, આરોગ્ય સેવકોની અછતનો પ્રશ્ન, સતત વધતા રોગો અને વેશ્ચિક મહામારીના પ્રશ્નો વગેરે ધન આકર્ષક અને ભવિષ્યની આરોગ્ય સેવાઓ, સુવિધાઓ, અને સારા આરોગ્ય માટે વ્યક્તિઓને તૈયાર રહેવા માટે માર્ગદર્શક યુવનો કરવામાં આવ્યા છે.

My View (મારો મત)

સમગ્ર પુસ્તકમાં લેખકે આરોગ્યને મહત્વ આપ્યું છે અને આરોગ્યનું આર્થિક મુલ્યાંકન વિવિધ દેશોના ઉદાહરણ દ્વારા કર્યું છે. અહીં આરોગ્ય સુવિધાઓ અને આરોગ્યના સેવકો તથા આરોગ્ય ક્ષેત્રે કાર્યરત વીમા કંપનીઓ અને આરોગ્ય પ્રદાતાઓ વગેરે મુદ્દાઓ આવરી લઈને સટીક રજૂઆત કરવામાં આવેલ છે. લેખક આરોગ્ય ક્ષેત્રે અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો અને ખ્યાલો કેવી રીતે ઉપયોગી નીવડે તે યોગ્ય રીતે સમજાવી રહ્યા છે. અહીં પુરવઠા પ્રેરિત માંગનો ખ્યાલ, માંગ પુરવઠાનો ખ્યાલ, ખર્ચ- લાભ વિશ્લેષણનો ખ્યાલ વગેરે અગત્યના આર્થિક ખ્યાલો યોગ્ય રીતે અમલીકૃત થયા છે. વર્તમાન મહામારીના સંદર્ભમાં આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવેલ વિચારો ખુબ મહત્વના અને ઉપયોગી સાબિત થઈ શકે. અંતે લેખકે ભવિષ્યના પડકારો અંગે રજૂઆત કરી છે.

References : Health Economics, Dr. Tushar R. Hathi